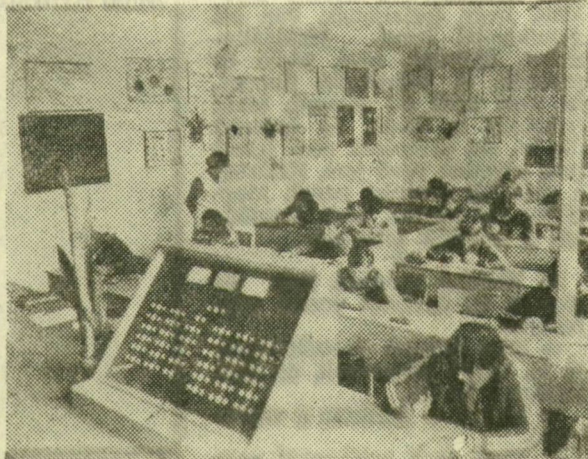
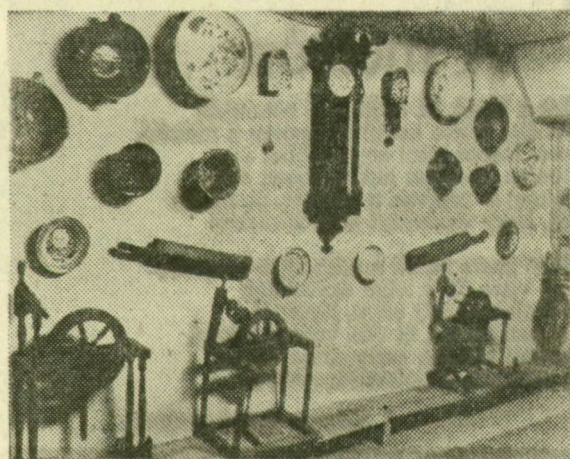

Tegyei utazások

Katonai fegyelem és rengeteg pénz?

Jó tizenöt éve történt. A hetedikeseinek rajzóra következett. Felvonultak az osztályból a második emeletre — már ez is micsoda alkalom a balhéra —, és a szokatlanul nagy, világos, elmozdítható-tologatható-táblás rajzteremben lovaglóülésben a fura padokra telepedtek. A rajzszöggel dobálni és szurkálni lehetett, a szaktantermen változatossága mindenkit „feldobott”. A tanárnő — utólag visszapillantva — cseppet sem lehetett irigylésre méltó helyzetben.

Egyszer egy középiskola vezetője a szaktantervi oktatással kapcsolatban úgy nyilatkozott, hogy ahhoz csupán két dolog kell: katonai fegyelem és rengeteg pénz. Tapasztalatai szerint a vándorlás egyik teremből a másikba komoly, a rajztermi emlékekhez hasonló „arénákat” állandósít, és különben is: hol, melyik iskolának van pénze ma Magyarországon szaktantermek felszerelésére?

A Széchenyi úti iskola Csongrádon nem öreg épület, 1960-ban készült el. Tulajdonképpen két dologról híres: nyolc szaktanterméről és iskolamúzeumáról. Kezdjük az utóbbival. Annál is inkább, mert bizonyos szempontból kulcsa az előbbinek. Ami viszont a már idézett középiskolai vezető megállapításához jelent relikát.

Kossuth sajátkezű levele 1836-ból. Nemzeti levél. „kutyabőr” 1415-ből. Országgyűlési jegyzőkönyv, 1847. Múlt századi szövegép. fókusz. kulacs. Világháborús császárs. Ferenc József és Vilmos császár kénével. A pince, ahol mindez található: akár egy hanglemez borozó. Faburkolat. A falakon régi csongrádi címerek. A labirintus minden utóból zuga új meglepetést kínál. Mint az elvárásait kastélyban, sohasem tudni, milyen meglepetésben lesz része a belépőnek a következő helyiségben. 1974-ben készült el a múzeum, minden darabját a tanulók adták, természetesen ingyen. Értéke — ha felbecsülhető — milliók tétellel kifejezhető. A helyi hagyományvilág, a csongrádi kubikosok felszereléséről a helyi lapok és régi tankönyvek darabjaiig szervesen épül az általános történelmi gyűjteménybe. Egyik „teremben” tábla: „Ne sírjál, ne jajgatás, hanem tettekkel óvjuk a természetet” (Herman Ottó). Madár- és állatgyűjtemény. Itt is, mint mindenütt, minden darabról rövid leírás. Készítették: tanárok és gyerekek. A pince nemcsak meglepetésszerűen szép és hangulatos — elgondolkodtató is. Anyagi összefüggésben leginkább.

A szaktantermi oktatás nem új dolog. Magyarországon már a harmincas években történtek bizonyos kezdeményezések. De ezek elvetélt kísérletek voltak. Csongrádon 1972-ben kezdték.

— A legelső feltétele nem pénzben, hanem a nevelőtestület szellemében látom — mondja Mészáros Pál igazgató. — Bizonyos mértékig megváltozott

szemléletű pedagógusokra van szükség, akik nem elégednek meg a hagyományos rutinmunkával. Lelkes gárdát sikerült létrehozni. A nagy részben házilag készített felszerelések bősége, meghittebb légkört is biztosítanak. Gyakori, hogy gyerekek keresik meg ötleikkel a tanárokat.

— Mi vitte rá az iskolát a szaktantermi profilra?

— A kényszer. A tanulók több mint nyolcvan százaléka fizikai dolgozók gyermeke. A nagy részben házilag készített felszerelések bősége, meghittebb légkört is biztosítanak. Gyakori, hogy gyerekek keresik meg ötleikkel a tanárokat.

— Rendkívüli koherenciát kell feltételeznem a tantestületben. Hát az utánpótlás?

— Nehéz kérdést tett fel... egyetlen dolgot tehetünk: igyekszünk maximálisan szelektálni a fiatalok között. Már hagyományaink vannak, tehát valami kötelező. A lelkes, odaadó és főleg találékonny, ötletes új kollégákat meg kell találnunk. Eddig sikerült...

Folyosó. Itt is tábla, ott is tábla. Gyakori a kapcsolókkal-gombokkal díszített. Egy-két mozdulat, kigyulladnak a lámpák, akár Magyarország színelőhelyeit, akár Európa magas hegyseit keressük.

A fizikai-kémiai teremben a kísérletekhez szükséges felszerelés a padokba beépítve. A földrajz-élővilág „kabinetben” színen csúszó térképek, tévé, világító atlaszok, diák. Magyar-történelem: Petőfi életútját világító nyílak követik. Vascsövekre szerelt, forgatható-cserélhető táblák, írásvetítők. Minden teremben szabadpólcok könyvtár.

Andrássy Lajos

Hol a boldogság?

kopogtattam és halkán és szelíden zörgettem és egykor a szárnyas ajtót döngtettem és a láncolt kapukat könyörgő szóra nem nyílt a szám hát elbámulták tőlem magukat — s a boldogság már itt van kinn velem.

Buda Ferenc

Kőből rakott mese

Kőország
kővilág
kő-fák
kő az ég
kő ágon
kőmadár
kő-tolla
hulldogál

Kővirág
kő-felhő
kővölgyben
kőpatak
kőhegyen
kőerdő
kő-vízből
kő-halak

Vénséges
kő-juhász
kő-nyájról
ő vigyáz
kő-réten
kő-juhok
fű is csak
kő jutott

Kő-égen
kő a nap —
kisbójtár
bujd elő
ostorod
kapd elő
s kő kövön
nem marac.

A balkezes ember

Ideges a mi korosztályunk. Pillanatok alatt a plafonon van, és egészen kicsi apróságért annyira lelembózik, hogy alá kellene dőlni valakivel vagy valamivel. Kimarad egy busz, azonnal megugrik a sarki patikában a forgalom idegcsillapítók ügyében. Itt van viszont Erdődi Lajos, a maga nyolcvanöt évesével. Amitől más a fejét veri a falba, azon ő csak mosolyog. Messzire kellett mennünk, mire rátaláltunk, Kisseron sütkérezik reggeltől estig, ha süt a nap.

A szép csöndes tanyai világ valóságos orvosság az idegekre. Ott nem történik semmi, csak születnek, élnek és meghalnak az emberek, és mindegyikre azt mondják, nem tehetnek róla. Mielőtt elöntené bennünket az őszi ökörválás tanyai gyönyörűsége, meg kell mondanunk, Lajos bácsival azért történt már valami.

Megjárta a frontot, elejétől végig az első háborúban. Csak próbálgatta az ellenség a célzást, mindjárt eltalálta a jobb lábát. Áldott jó lövés volt, ha belegondolunk, egy évig beteg lehetett utána. Hány ember ment ennyi idő alatt két lábbal a föld alá, nem tudni, de ő megmenekült, és a lába is megmaradt. Ment vissza a harcra, elővette valami belső nyavalyát, megint hazaküldték, ne rontsa ott savanyú ábrázattal a tábori városképet. Meggyógyították, jól tartották, hadd legyen megint erős katonája a háborúnak. Sokáig tartott a nagy pusztlás, éppen visszaért megint, mire a jobb kezét akarta célbavenni valaki. Jött a karácsony, nem lőtt senki egyik partról se, ellenben íhatott annvit, amennyit akart. Csak azt gondolta a katona, legjobban lenne, ha mindig karácsonyt tartanánk, még az első soraközönél se gondoltak arra, hogy megint baj lehet. Jól lezörítette a nadrágvarráshoz a kezét, mégis eltalálta valaki. Átkozott rossz dum-dum golyvót eresztett a karjába, az pedig úgy tesz a szegény emberrel, ha marad belőle valami, csak a bőr tartja össze. Orvos csönte le róla a maradványt, begyógyították, és hazaküldték.

— Sajnálta, ugye?
— Azt is megszokja az ember. Rettenetes nagy szerencsém volt, a jobb karomat vették el, én meg balkezes vagyok. Mindent dolgoztam én, csak aratni nem tudtam. Még a térszolgálatban is úgy hánytam a kévét a kocsi, jobban, mint akinek két keze van. Rámnézett a térsz, meglátta a bajomat, és azt mondta, legyen akkor kocsi. Jó dologom volt nekem ott is, igaz, hogy pénzt semmit nem kaptunk, csak egy kis terményt év végén, de ha bá' a ninc az embernek, mi baja lehetne?
— Hazajött a háborúból, és megnősült.
— Az első bál után mindjárt.
— Ki volt nézve az asszony-nak való?
— Dehogyan volt. Nem úgy volt akkor, mint most, hogy egyvált járnak meg kipróbálják egymást. Hazajöttem a bálból, mondom, hogy nősülök.
— Fél kézzel...
— Elfogyott a férfi, a félkarú is kapos volt. Egyszer se tett nekem szemrehányást a feleségem, miért nem hoztam haza a másikat is, ellenben szült egymás után szépen, ahogy a sora jött, kilenc gyereket. Meg is maradt belőle hat.
— És a lába?
— Azt meg a tehén „lőtte el” a láncsal. Nekivágódott a lánc, aztán mondtam bent az orvosoknak, ilyen öreg embernek kár elvenni a lábát. Várjanak egy kicsit, nem sokáig húzom már, addig csak kitart a rossz is valamely, de nem sokat hallgattak rám. Este beadták az adagot, mire reggel észhez tértem, egy lábbal kevesebb volt. Azt vitte el a lánc, amelyiket tizennégyben hiába lőttek meg.
— Elszakadt, és oda vágódott?

— Fenét. Kicsit meghorzsoló-dott. Semmiséggel nem fut mindjárt orvoshoz az ember, majd begyógyul. Nem gyógyult. Irt rá valakit az orvos később, sok jó nem lett belőle. Először ő is azt mondta, nyolcvan után úgyis meg kell halni egyszer, majd lesz valami. Másik orvoshoz vitt el a lányom, az meg azt mondta, gyérünk a kórházba, ahogy csak tudunk. Ő vette észre, hogy cukros vagyok. Bent aztán nekem estek, hogy lehet ennyire elhanyagolni, miért nem jöttem mindjárt. Ki gondolta volna, hogy a tehén lánc erősebb békében, mint a puszkagolyó háborúban? Rátettek erre a három kerekű kocsi, pináthatok rajta reggeltől estig. Idetolnak a térszer elejébe, ha jó az idő, itt aztán eltelik az idő.

— Rádió?
— Az én fülemben nem karattyoljon. Nem kell a rádió.
— Újság? Könyv?
— Jobb szem köllene már oda.
— Csak ül, csak ül...
— Őri módom van, ha elunom az ülést, lefeleksem.
— Hova? Hogyan?

— Lecsúszok a gumikerekűről, odamászok a szalmára. Szent Heverdel napja van, amikor csak akarom.

— Fél kézzel, fél lábbal lehet mászni?

— Ha csak ennyi van, érje be az ember vele. Kértem, adjanak olyan kocsit, aminek tekerője is van, hogy mozdulhassak valamire, de azt mondták, nem adnak. Nehogy engem küldözzenek a boltba sóért-paprikáért.

— Küldenek?

— Fenét. Vénember vagyok én már a boltbajáráshoz.

— Akkor minek a kerék?

— Elmennék ide, a sömlyéki, meg vissza. Láthatnék valamit a világból. Most csak azt tudom, amit elmondanak. Milyen a kukorica? Majd ha behordják, meglátom. Várjak rá tavasztól őszig, ha látni akarom. Mondták, adnak műkezet-műlábát, de mit kezdjek vele? El találok esni, ott pusztulok.

— Kívánsága?

— A kerékem kívül semmi. Hun rágyújtok, hun elhempergök, nincs bajom semmi. Azt azért mondja meg a mai fiataloknak, mert úgy látom én, gyorsan ugrálnak mostanában, hogy aki az első feleséggel nem tud megélni, ne is próbálkozzon. Jobbat úgyse talál. Harminc éve meghalt az én feleségem, annál jobb azóta se volt senki. Búsolni meg ne búsoljon, aki megöregszik, hanem viselje el. Halom az öregasszonyokat, szíjog mind. Mi a bajotok? Hogy a menyé nem jól főz. Hát te avval mit törődsz? Nem ér az már egy fahatost se, ha ilvesmi miatt búsol az ember. Örüljön, hogy süt rá a nap.

— Egészség?

— Nincs az egészségemmel semmi bajom. Csak a mentővel hoznak-visznek, ha a cukromat vizsgálják.

HORVÁTH DEZSŐ